

NORGES VASSDRAGS- OG ENERGIDIREKTORAT
(NVE)
Postboks 5091 Majorstua
0301 OSLO

Saksbehandler, innvalgstelefon
Sunniva Eide Sunde, 69247111

Høringsuttalelse - vurdering av konsesjonsplikt ved økt slukeevne - Funnefoss kraftverk - Glomma kraftproduksjon AS

Statsforvalteren avgir høringsuttalelse i sak 202210449 om vurdering av konsesjonsplikt ved økt slukeevne i Funnefoss kraftverk.

Vi mener at allmenne interesser vil bli berørt ved en ombygging av Funnefoss med større slukeevne. Vi anbefaler at det utarbeides en moderne vassdragsreguleringskonsesjon for Funnefoss kraftverk.

Vi viser til oversendelse av høring av konsesjonspliktutvurdering for økt slukeevne på Funnefoss kraftverk, mottatt 12.01.2024.

Bakgrunn

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) har mottatt melding fra Glomma Kraftproduksjon AS om vurdering av konsesjonsplikt for økt slukeevne i Funnefoss kraftverk. Meldingen skal behandles etter vannressursloven § 18 og vurderes etter vannressursloven §§ 8 og 10. NVE skal på bakgrunn av meldingen vurdere om den økte slukeevnen gir skade og ulempe av slik betydning for allmenne interesser at det oppstår konsesjonsplikt etter vannressursloven.

NVE har for tiden et krav fra Sør-Odal kommune om åpning av vilkårsrevisjon av gjeldende ervervskonsesjon til behandling. Etter NVEs syn kan vurdering av konsesjonsplikt for oppgradering Funnefoss kraftverk behandles som en separat sak uavhengig av en eventuell revisjon av ervervskonsesjonen.

NVE ber Statsforvalteren om å vurdere om kjente allmenne interesser kan bli berørt, og i tillegg vurdere tiltaket opp mot vår sektorlovgivning.

Beskrivelse av tiltaket

E-postadresse:
sfovpost@statsforvalteren.no
Sikker melding:
www.statsforvalteren.no/melding

Postadresse:
Pb 325
1502 Moss

Besøksadresse:
Moss: Vogts gate 17
Drammen: Dr. Hansteinsgate 9
Oslo: Stensberggata 27

Telefon: 69 24 70 00
www.statsforvalteren.no/ov
Org.nr. 974 761 319

Glomma Kraftproduksjon AS (GKP) planlegger en nødvendig utskifting av turbiner og generator med tilhørende deler på elvekraftverket Funnefoss. I forbindelse med behovet for utskifting er det naturlig å se på muligheter for økt ytelse og produksjon i nye maskiner. GKP opplyser om at det ikke er gode alternative løsninger til det planlagte prosjektet. Å utsette arbeidet kan føre til generatorhavari med antatt større produksjonstap. Videre vil en ren utskifting av komponenter innebære samme kostnader uten gevinsten med økt kraftproduksjon og inntjening.

Statsforvalterens uttalelse

Det oppgis i melding om konsesjonspliktavurdering at *«Elvestrekningene oppstrøms og nedstrøms Funnefoss kraftverk er kategorisert som sterkt modifiserte vannforekomster. Ingen har per i dag nådd miljømålet om godt økologisk potensiale, og det er forhold som erosjon og diffus avrenning fra ulike kilder som i størst grad bidrar til dårlig økologisk tilstand»*.

Statsforvalteren anmerker at dette ikke er korrekt. I forvaltningsdatabasen Vann-Nett er både oppstrøms vannforekomst (Glomma Dyståa Funnefoss, ID 002-3653-R) og nedstrøms vannforekomst (Glomma Funnefoss – Rånåsfoss, ID 002-3654-R) klassifisert til å ha dårlig økologisk potensial. Det er vurderingen etter norsk endringsindeks for fisk (NEFI) som er styrende for at vannforekomstene plasseres i dårlig tilstandsklasse. Det er altså forholdene for fisk som en følge av reguleringseffekten som har størst påvirkning på den økologiske tilstanden i vannforekomstene, ikke erosjon og diffus avrenning fra ulike kilder, slik det oppgis i høringsdokumentene. I regional vannforvaltningsplan er det lagt inn tiltaksforslag om utbedring av fisketrapper og driftsinstruks for fisketrapp og lukemanøvrering med frist for gjennomføring i 2027.

På Funnefoss er det etablert to fisketrapper for oppvandrende fisk. Trappene er åpne i perioden 1. mai til 15. oktober. Dagens vannslipp på ca. 1,3 m³/s i fisketrappene vil ikke endres som følge av oppgraderingen av kraftverket. I 2022 ble det installert automatisk fisketeller med video. Korrigert for teller-avbrudd ble det registrert 46 fisk opp, det vil si noen flere enn tidligere registreringer på 1980-tallet. I 2023 var antall registreringer noe lavere. GKP anmerker at dette kan skyldes tekniske problemer med telleren, og at telleren vil bli utbedret med hensyn til dette.

I høringsdokumentene er det oppgitt at oppgraderingen av aggregatene vil gi minimale virkninger for vannføringsforholdene nedstrøms kraftverket. Den største endringen vil være at mer vann vil gå gjennom turbinene i stedet for gjennom flomlukene etter oppgraderingen. Statsforvalteren vurderer at økt slukeevne i kraftverket ytterligere kan påvirke fiskevandring negativt, og da spesielt gjennom at flere fisk går i turbinen ved nedvandring.

Funnefoss er det øverste av tre elvekraftverk som ligger i Glommas nedre del mot det store sidevassdraget Vorma og innsjøen Øyeren. Disse tre elvekraftverkene, Bingsfoss (nederst), Rånåsfoss (midtre) og Funnefoss (øvre) hindrer i stor grad fri fiskevandring opp og ned mellom Glomma, Vorma og Øyeren. Det er kjent at merket fisk i Gudbrandslågen ved Hunderfossen har vandret helt ned til Svanfoss og Vorma på få dager. Videre er det oppgang av storørret for gyting mot Svanfoss i Vorma og Bingsfoss i Glomma. Det er også kjente vandringer av harr i dette området. Dette viser at fiskesamfunnene benytter disse store vannveiene til vandringer både for gyting, men også for næringssøk. Det er kun det nederste elvekraftverket ved Bingsfoss som har en moderne konsesjon med naturforvaltningsvilkår. Det vil være av stor betydning at en også gjennomførte en revisjon av dagens ervervskonsesjon av fall ved Funnefoss og konverterte denne til en moderne vassdragsreguleringskonsesjon med naturforvaltningsvilkår. Da vil to av disse tre nedre elvekraftverkene ha moderne konsesjoner.

Vi vurderer at konsesjonsbehandling gir mulighet for å fastsette vilkår for å bedre forholdene for fisk som allerede er sterkt påvirket av reguleringseffekten. Oppvandring gjennom fisketrappene synes å være begrenset, og i en eventuell konsesjon bør det settes vilkår for å styrke oppvandringsmulighetene.

Statsforvalteren er sektormyndighet etter vannressursloven § 11 om kantvegetasjon samt etter forurensningsloven. Dersom tiltaket vil berøre kantvegetasjon, må tiltakshaver ta kontakt med Statsforvalteren for en vurdering av om tiltaket krever dispensasjon. Statsforvalteren skal også vurdere om tiltaket/anleggsarbeidet krever en egen tillatelse etter forurensningsloven.

Statsforvalterens anbefaling.

Vi mener at allmenne interesser vil bli berørt ved en ombygging av Funnefoss med større slukeevne. Dette vil berøre i størst grad nedvandrende fisk som hyppigere kan havne i turbinene og omkomme. Videre bør en ut fra dette konvertere en ervervskonsesjon til en moderne konsesjon med naturforvaltningsvilkår, som vil kunne komme spesielt fiskesamfunnene i Norges største vassdrag til gode. Vi anbefaler at det utarbeides en moderne konsesjon for Funnefoss kraftverk.

Med hilsen

Karsten Butenschøn
seksjonssjef
Klima- og miljøvernavdelingen

Sunniva Eide Sunde
rådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent

Kopi til:
Akershus fylkeskommune
Nes kommune